

Debreczeni Független Újság

pártoktól független politikai napilap.

<p>ELŐFIZETÉSI ÁR: Helyben: Vidéken: Egy óra. Negyedévre</p>	<p>Felolós szerkesztő: III. MÓRICZ PÁL. Kiadók és laptulajdonosok: HOFFMANN és KRONOVITZ.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: DEBRECZEN, Piac-utca 47. és 49. szám.</p>
---	--	--

A Kossuth-párt vasárnapja.

Dr. Thaly Kálmán és dr. Bakonyi Samu beszámolója és programbeszédje.

A választási harc most már Debreczenben is megkezdődött. A pártok jelöltjeit már leginkább ösmerjük. A Kossuth-párt eddig két kerületben bontott zászlót és hiszi, hogy azokat a dr. Thaly Kálmán és dr. Bakonyi Samu neveivel, személyében diadalra is viszi. A Tisza-pártnak is van idáig két jelöltje, még pedig el kell ösmerni, hogy kemény legények: Münnich Aurél és Dobieczy Sándor (a sok muszáj szavazat keményíti ki őket!). A magok részéről reménykednek ezek is. Nem a népbe, de gazdájokba, Tiszába vetik a reménységüket.

Érdekes, hogy míg az I-ső kerületben legfeljebb ha csak a zászlóért léptet fel a Tiszapárt áldozati jelöltet, addig a III-dik kerületben meg, hisszük, hogy egyesülve fog küzdeni az ellenzék a Tiszapárti Dobieczy Sándor kiszorítására. Itt egyébként az Uj-párthoz tartozó ellenzék Szabó Kálmán kereskedelmi és iparkamarai elnököt jelölte.

Ez a vasárnap azonban Debreczenben a Kossuth-párt vasárnapja volt. Az Arany Bika disztermében dr. Thaly Kálmán és dr. Bakonyi Samu függetlenségi képviselők, ezidőszent a debreczeni I-ső és II-dik választókerület jelöltjei tartottak a választók ezrei előtt olyan nagyhatással fogadott beszámolót és politikaihitvallást, amely már ma előre vetette a választási nap sikerét és eredményét; a mi az ellenzéki hagyományokban erős Debreczenben csak természetes is.

A Kossuth-párt vasárnapjáról a következőket jelentik tudósítónk:

A nagy gyűlés megnyitása.

Az Arany Bika disztermében mintegy 3000-en jelentek meg a függetlenségi választó polgárok, de közöttük nagy számmal ujjparti választó polgárok is. Zsúfolásig megtelt minden zeg-zug. Emelet és földszint. Még a külső folyosók is. És a jelen voltak perczekig tartó tapsal és éljenzéssel fogadták dr. Thaly Kálmánt és dr. Bakonyi Samut.

A választók gyűlését Márton Imre, a függetlenségi párt elnöke délelőtt 10 órakor nyitotta meg. A vasárnapi gyűlés céljainak

feltárása, a politikai helyzet ösmertetése, a kormány törvénytelenységének a megbélyegzése után felkérte dr. Thaly Kálmánt és dr. Bakonyi Samut, hogy beszámolójukat illetőleg programbeszédjüket sziveskedjenek megtartani.

A Thaly Kálmán beszéde.

Dr. Thaly Kálmán hatásosan beszélt. Főbb pontjaiban ezeket mondotta:

— Nyolczadszor áll itt, ugymond Thaly, hogy politikai jövőjét és politikai ténykedését kifejtse. Megöszült, de nem cselekedett sohasem eleitől vallott politikai meggyőződése ellen. És most hogy elvei győzelmet arattak, annál inkább kitart mellettük. Ezekről ő nem tért el soha. Ez nem sablonos programbeszéd, a rendkívül okok miatt. Emlekezteti hallgatóit a multkori népgyűlésre melyen beszámolóját megtartotta, mikor tiltakoztak a nov. 18 iki közönséges hamisítással, bünténnyel elkövetett merénylet ellen. Azóta a kormány még lejjebb gurult a lejtőn, midőn az 1867. X. t. cz. ellenére a házat a királylyal, felosztattatta, melylyel az eskü szentségét érintette. Gonosz tanácsadók műve ez! Őket illeti a felelősség. (Le velük!)

Már nov. 18 miatt 11 v. b. t. lépett ki a pártból. Ezek mind igaz hazafiak.

Meghajlik Debreczen polgárainak elvűsége előtt. Ilyen nehéz időkbem nem vonulhat ő sem vissza. Dolgozik fenn, a vezérő bizottságban Kossuth és Apponyi vezérlete alatt. A vezérő bizottság naphosszat üneezik. Szervezi az országos ellenállást az erőszak ellen. A folytonos munka miatt nem tart rendes programbeszédet, melyre nem is készült. Szive szerint fog beszélni (Éljenzés.) Egyesült az egész becsületes magyarság. Magnások és polgárok szövetkeztek, mert már nem a házszabályokról van szó, de az egész alkotmányról. Az osztrák 14. §-t, akarják behozni. Ez a lex Dániel, melynél fogva ha 50 ember elő áll, a vitát bezárolja és a baromi erő leszavazza a nemzet jogait. Pedig a kormánynak mindig többsége van, a hazafiatlan és rosszul beosztott kerületek miatt. Tisza (abezug) terminusra alkudott a bécsi udvarral, hogy behozza a házszabály reformot, azért hozták elő egyszerre a házszabályreformot. Nehéz időkövetkeznek az új ellenzéki képviselőkre. Esetleg börtön és vértanuság. De ők megteszik kötelességüket. (Éljen.) **Makacs és elvetemült kormánnyal állunk szemben.** (Le vele.) Küzdelmünk nagyon nehéz lesz. Még a mult czíkluson át képviselte a várost, de most vissza akart vonulni, hogy Rákóczi korának történetét megírja. Azonban a helyzet gyökeresen megváltozott. A hamisítással végbement házszabálytíprás és a mostani törvényesség miatt megváltoztatta előbbi elhatározását, hogy erejét és tapasztalatait a hazának szentelje. A polgárok jelölése előtt meghajlik. (Zajos éljenzés.) A veszedelmek elől

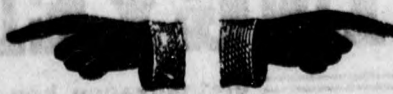
nem fut meg, mert mindenkinek helyt kell állania! Parancsoljanak velem (Éljen.) semmi véstől nem riad meg! Helyt áll, mert talán szükség van a vén farkasokra! (Zajos éljen.) A kurucz nem hátrál meg soha! inkább Rodostoba bujdosik (Éljenzés.) A lefolyt cziklusban a nemzet jogai megvalósításának tudatára ébredt, midőn a magyar vezényszót követelte. Ő az önálló hadsereget követeli. (Éljenzés.) Követeli az önálló vámtérületet is, mely szintén széles tért hódít még a volt kormánypartiak közt is. Ime Apponyiek is beléptek a 48 as pártba. Ez a párt legszebb diadala. Ezen elvek megvalósítása nemcsak a nemzet, de a dinasztia érdeke is. A nép jogait is ki akarja a párt terjeszteni. Az általános választói jogot óhajtja, de csak azoknak, a kik a haza fogalmát meg nem tagadják. Ezen elvek megértésével a nemzet öntudatra ébredt, és most is követeli a törvénysértések ellen az in integrum restitutiót. Ő ismételtén Debreczen polgárságának rendelkezésére áll. Meghajlik a polgárok parancs szava előtt. (Óriási lelkesedés és perczekig tartó éljenzés.)

dr. Bakonyi Samu politikai hitvallása.

Az öreg Thaly után ifju tüzes bajnok-társa, dr. Bakonyi Samu látta fel szelve délyesen az ő politikai hitvallását.

Bakonyi Samu: Tisztelt polgártársaim! Mély megilletődéssel átiok itt önök előtt ebben a rám, mindnyájunkra nézve igazán ünnepeles pillanatban. Mikor eze őt három esztendővel az önök kezéből megkaptam azt a megtiszteltetést, amelynél nagyobb, munkás polgárát ennek a hazának nem érhet; akkor szerény programbeszédemben rámutattam arra, hogy az előttük álló jövőndő méhe mily válságokat rejt magában. Az események rohamos fejlődés-sokkal hamarabb adtak igazságot ennek sejtetelemnek, mint hittük volna. Az eseményeknek ez a rohamos fejlődése ide állított engemet ma önök elé, akik előtt, mint mondom, mély megilletődéssel hajlok meg, hiszen a miniszterelnök, (Abezug!) kinek a művét látjuk a maga romboló hatásában országiszerte, ő maga mondá: **Odaállítom az ellenzékét birái elé, pellengerre állítom.** Hát t. polgártársaim, itt vagyok biráim előtt, itéljenek felettem. (Lelkes éljenzés és taps.) El kell mondanom, amennyira az idő rövidsége, az önök szives türelme megengedi, hogyan sáfarkodtam a nekem adott bizodalommal. Teljesen nem tudok a működésemmel beszámolni, mert hiszen nem maradhattam mindaddig az önök tisztelt polgártársaim képviselője, amennyi időre önök bizalmukkal megtisztelték szivesek voltak; **törvény ellenére, koronázási hitlevél ellenére, a királyi eskü ellenére** bekövetkezett az, amit bekövetkezetlennek tartott a magyar közvéleménynek tulnyomó része.

Uri öltönyöket

Hrabéczy Antal

Széchenyi-u. 42.

Szakember javít és vasal.

Miniszterelnöki sugprókátorkodás.

A hatalom foszlott meg tehát attól, hogy módunk legyen a ránk ruházott bizalomnak teljes időtartamon át megfelelni. Sugprókatori fondorlatokkal, magyarázatokkal vállalkozott az erőszaknak miniszterelnöke arra, hogy a törvény szentségét is kiforgassa sarkából, törvényeink egyedül lehetséges értelmét, amely mint a 48-diki nagy vívmányoknak nemzet átalakító nagy fordulatoknak, küzdelmeknek legbecesebb biztosítéka megőriztetett 1876-ban is, amikor pedig jól tudjuk azt, hogy a 48-ban kivívott nemzet fenntartó jogokból az akkori megalkuvás sokat elengedett. De a magyar alkotmányban az a biztosítéka, hogy a király az országgyűlést fel nem oszlathatja, míg az előző évről szóló zárszámadásokat és a következő évre beterjesztett költségvetést le nem tárgyalja és a felett határozatot nem hoz, vagy pedig ha fel is oszlatja az országgyűlést a király, olyan időben legyen köteles összehívni, hogy erről a két legfontosabb tárgyról az alkotmányos életnek az országgyűlés intézkedhessék. Ez a biztosítéka a magyar alkotmányban megmaradt sértetlenül a 67-iki 10. törvénycikkben is. Mondom, mindenféle felfogás és igazán egy nagy tehetségű államférfi részéről érthetetlen fondorlatos magyarázatokkal akarják arra vállalkozni emberek, akiknek minden jó, ami a kormány részéről jön, akik előtt, úgy látszik, a hosszú politikai múlt is a maga megszerzett becsületével közömbössé válik akkor, hogy ha következetes a megmaradás a tisztesség útján, ki kell mondanom, kemény szó, a hatalomnak a kegyét megkérdőjelezhetik. Ilyenek állanak elő olyan magyarázattal, amit a józan becsület: magyar elme soha se vesz be, de legkevésbé itt, a mindig egyenes uton járó Debreczen polgársága előtt.

Király és törvény.

A törvény betűszerint úgy szól, hogy olyan időben nem szabad az országgyűlést feloszlítani a királynak, amelyben már arra minden lehetőség, hogy a következő évi költségvetést megállapíthassa. Tehát 1904 év végén csakugyan nem volt joga feloszlítani az országgyűlést a királynak, mert 1904 december végéig nem lett volna arra idő, hogy úgy jöhessen össze az új országgyűlés, hogy megállapíthassa a következő 1905 évre szóló költségvetést. De amint 1904 december 31-ike elmúlt s már úgy is lehetlenné vált 1904 nézve, bekövetkezett 1905-re, ugyan elég idő volt arra, hogy a 1905 költségvetést megállapíthassa az országgyűlés és így ha 1909 januárban az új választások meglesznek, a törvény betűszerint értelme megvan oltalmazva és a király, aki ezt a törvényt megsérti és az országgyűlést feloszlítja, meg nem szegi esküjét, a magyar alkotmánynak ez a biztosítéka megvan oltalmazva. T. polgártársaim, igaz hogy arra, hogy valaha egy elme így eltévelyedjen, nem gondolt a magyar törvényhozás sem 48-ban sem 1867-ben. De hiszen nem kell értelmes magyar emberrel, magyaráznom ennek az álláspontnak a képtelenségét. Hiszen ilyen felfogások mellett, ha nem tetszik az uralkodónak és családjának, és az annak szolgálatára kész kormány hatalomnak, akkor nem tárgyalhatja az együtt levő országgyűlés által a költségvetést, hanem mindenféle izgató kérdéseket dobván a törvényhozás működésébe akadályul, bekövetkezik ismét az a helyzet, amely most bekövetkezett, hogy megint majd 1905-ben feloszlítják az országgyűlést

anélkül hogy a 1906 költségvetést tárgyalhatnánk. — 1906 januárban törvényesen oszlatja fel a régít és kivhatja össze az országgyűlést ezen magyarázat szerint, hogy lesz idő a 1907 költségvetés megállapítására és így anélkül, hogy a legfontosabb jogunk, a költségvetési jog legyakorolható legyen a nemzetnek törvényhozása által. De hiszen t. polgártársaim, hogy mennyire nem állja ki a bírálatot ez a felfogás, mutatja az, hogy a törvényben benne van az előző évi zárszámadások tárgyalatásának kötelezettsége, és ezt már ugyan jól érzi még Tisza István is, hogy ebből a kétségbe vonhatatlan parancsoló rend közéből nem lehet semmiféle kibúvó találni, — mert ezt a részét csendes hallgatással mellőzi, én legalább nem emlékszem semmiféle magyarázatra olyanra, amely érintette volna is.

A bevallott absolutizmus.

Hiszen az alkotmányos ellenőrzésre ép ott nyílik mód, épen annak a megvizsgálásakor, hogy vajjon a törvény által megállapított keretben használták-e fel a kormány sáfarkodása alatt a bevételek? Ha ennek a lehetőségétől fosztja meg a király a nemzetet, akkor az nem egyéb, mint a bevallott absolutizmus; mert hiszen, nem képzeltető el, hogy Magyarországon akadjon polgár, a ki ezt az igazságot, a mit én a törvényből tártam Önök elé, kétségbe merné vonni? De a törvény helyes értelmezéséhez a múltban szó sem fér. Múltotassanak visszaemlékezni, 1899-ben, a mikor szintén súlyos támadásoknak volt kitéve az akkori Bánffy kormány, akkor is ez a helyzet állott elő és Bánffy Dezső báró a képviselőháznak legutóbbi ülésén, — a nélkül, hogy bátorsága lett volna bárkinek megczáfolni — nyíltan feltárta a helyzetet, hogy neki is tanácsolták, hogy oszlassa fel a házat; de ő inkább választotta azt, a mit neki Andrássy Gyula ajánlott: lemondott. Mar pedig azt hiszem báró Bánffy Dezső is elég hüszeggel szolgálta az uralkodó házat. De ott van Széll Kálmán, az utóda. Ő akkor, a mikor az Önök bizalmából én már ott lehettem a képviselőházban, kijelentette, hogy ő még az elnapolásra sem ad tanácsot. Mert az alkotmányosság, különösen a magyar közjogi fejlődás, teteles törvényünk betűszerinti értelme és szelleme megköveteli, hogy ex lex állapotban az országgyűlés együtt tartassék, hogy fokozatos mértékben teljesíthesse az ellenőrzést. De nem tette ezt az a miniszterelnök sem, a ki pedig szintén nem riadt vissza attól a borzalmas módszertől: a teli választásoktól. Gr. Szapáry Gyula is 1892-ben, mielőtt elszánta volna magát arra, hogy az országgyűlést feloszlattja, előbb rendbe hozta az ország állapotát, meg szavaztatta magának az indennitást. Hát azt mondják, igen helyesen, hogy a király felséges személyét a párt harcok küzdelmeibe bevinni nem szabad, mert az 1848-iki törvények mondják, hogy a király személye szent és sérthetetlen. Mielőttünk pedig csak a 48-iki törvények szentek. Nem is kell nekünk ilyen uton tanulni. Van nekünk tanító mesterünk, mely megállapítja a 48-iki törvényeknek a felelősség kérdésében a királyra való vonatkozását is. Ott van Magyarország történelme 1526 óta, a mely idő alatt — Szapolyai Jánost kivéve — nemzeti királyunk nem volt; közel 400 esztendőre terjedő időn át, II. József kivételével, a ki magát meg nem koronáztatta és II. Leopold, a ki mindössze 2 évig uralkodott, ennek a nemzetnek mindig a legvéresebb harcokat az uralkodó háztól jövő támadásokkal szemben kellett

megküzdeni, ennek a nemzetnek mindig az uralkodó házzal szemben kellett magát védelmezni.

A megingott hit és bizodalom.

T. polgártársaim! Én azt hiszem, hogy Önök a törvényhozás termébe férfiakat küldötték és a magyar férfinak legelső és legszentebb kötelessége hazájának véráztatta történelméből a tanúságokat levonni és követni azt, mert csak akkor küzdhetünk a siker reményével a jövőért, ha a múlt tanúságait el nem feledjük. De nem is szabad meglepedkeznünk, mert akkor meglepedkeznénk arról, hogy ennek a nemzetnek jövőjét kiszolgáltatni semmiféle eshetőségnek nem lehet és ha bármiféle törvénybe be van iktatva sérthetlensége a király felkent személyének, ez nem terjedhet adása, hogy a történelem igazaira rámutatva annál fokozottabb mértékben ne igyekezzük felelősségre vonni a bűnösöket. Én megilletődéssel bocsátom működésemet az Önök ítélete elé s azzal a reménységgel teszem azt, hogy Önök ítéletet mondanak nemcsak a mi működésünk felett, de elítélik körlehetetlenül azokat, kik a dolgokat idáig engedték jutni, akik megengedték azt, hogy a magyar nemzet hívő lelkében meginogjon egy pillanatra is a királyi eskü szentségébe vetett bizodalom. (Éljenzés.)

A válasz igazi okai.

De t. polgártársam, méltán kérdezheti minden gondolkodó ember, hogy miért kellett mindezt tenni, mi szükség volt ezen válságok felidőzésére? Azt mondja kormány, hogy azért kellett egész idáig elmenni, mert ezt az alkotmány szellemében az országgyűlésnek szakadatlan munkásságban kell dolgozni a nemzet javára, ez ellenzék pedig akadályozta a nemzet munkaképességét. Nézzünk már egyszer szemébe ennek a hazug rágalomnak, miképpen fejlődött a dolog. Az 1901. őszére összehívott országgyűlésen, tudjuk, hogy 1901. november 1-től fogva teljes egy évig lassan folydogáltak a parlamenti munkásság vizei, — zavartalanul foglalkozott a törvény hozás a maga feladataival. Igaz — el kell ismernem — hogy ennek az első ülésnek jó részét igénybe vette a felirati vita és költségvetési tárgyalás. Így van ez mindig, mert a költségvetési vita szolgál a nemzet különböző rétegeiben megnyilvánuló szükségletek megbeszésére.

De ha megméltoztatnak nézni azt, hogy ezen szónokok között nagyobb számmal kik vannak? méltóztatnak arról meggyőződni, hogy az ellenzék semmiféle vádat e tekintetben magára nem vehet; mert a kormánypárti új képviselők nem kisebb számban vettek részt a költségvetési vitában, a mint azt az ellenzék tette. De hát t. polgártársaim! ebből a fordulatból, a mely az 1902. év végén beállott, megítélhetik, hogy miért látta a hatalom szükségesnek ennek a válságnak felidőzését. 1902. október havában, a II. ülésnek megnyitása után benyújtotta az 1903. évre szóló ujoaczjavaslatot, a mely az ujoncz létszám megállapítására vonatkozólag az eddigi béke létszámnak felemelését tartalmazta, még pedig oly alakban, melyet az ellenzék a legigazságtalanabbnak tartott, mert első formájában a póttartalékok közül akarta a kormány a szükségesnek mondott létszám emelést fedezni. Én abban a helyzetben voltam akkor, hogy mint egészen új képviselő, nagynevű képviselő társam Thaly Kálmán kitüntető ajánlatára, pártom a véderő bizottságba is beküldött. — Kőte-

10 forint készpénz vásárlásánál

Wallerstein Fülöp fiai

női divat és vászon üzletében

INGYEN!!

életnagyságu kép.

Az árak olcsóbbak mint bárhol.

Az életnagyságu kép gyönyörű kivitelű és semmit nem kell ráfizetni.

mindig
illet ma-

alom.

em, hogy
akat kül-
ő és leg
véráztatta
ni és kö-
hetünk a
mult ta-
is sza-
or megte-
nemzetnek
eshetőség-
törvénybe
király fel-
et adása,
taiva an-
eközük fe-
megillető-
önök ite-
eszem azt,
csak a mi
lelhetetle-
engedték
a magyar
egy pilla-
bbe vetett

kérdezheti
miért kel-
vott eze
ndja kor-
idáig el-
zeilemében
munkásság-
a, az el-
et munka-
szemébe
ppen fej-
összehívott
1. novem-
an folydo-
vizei, —
y hozás a
ismernem
ak jó ré-
a és költ-
indig, mert
emzet kü-
ó szükség-

mézni azt,
obb szám-
arról meg-
miféle vá-
lehet; mert
em kisebb
vetési vitá-
e. De hát
ulatból, a
t, megítél-
m szükség-
ését. 1902.
megnyitása
óló ujoncz-
szám meg-
digi béke
szta, még
ellenzék a
ert első for-
il akarta a
tt létszám-
helyzetben
en új kép-
am Thaly
partom a
t. — Kőte-

bárhoz.

rü kivitelü
i.

lességemnek tartottam a kérdést teljes oda-
adással tanulmányozni. És már a véderő
bizottságban sikerült oda vinni a dolgot,
hogy ebben a legelső formában a véderő-
javaslat visszavonatot. Csakhamar beterjeszt-
tetett azonban a második, a mely egyenesen
a rendes ujoncz létszámának felemelését
javasolta. Az ellenzék természetesen nem a
forma miatt támadta a javaslatot, hanem a
lényeg miatt, azért mert úgy találta, hogy
a magyar nemzet, a melytől a hatalom a
legvitálisabb feltételeit a megélhetésnek, a
teherviselési képességnek állandóan elvonja,
de annak fejében sem a nemzeti jogokban,
sem a gazdasági érdekek istápolásában
semmit vissza nem szolgáltat és az agyon-
sanyargatott magyar nép a millitárizmus
érdekeinek többet nem áldozhat, mert már
az eddigieket is elviselhetlenné kell tekin-
tenünk, ezért ennek ellen állottunk és
a mint azt Önök bölesen tudják, sikeresen.
Mert ebből a létszám emelésből semmi sem
lett. Megmozdult az alvó közszellem; t. Ipra
állott az egész nemzet is a vele szemben
formált tulköveteléseivel a hatalomnak
szembe állította a nemzet a maga jogainak
a követelését. Az ellenzék nem maradt
egyedül. Bekövetkezett az is, hogy meg-
mozdult maga a kormányzó nagy párt is,
annak a lelkiismerete is felébredt, mindenütt
az országban. Dicséretére legyen mondvá
a debreczeni szabadelvű párt a nemzeti
követeléseknek jó részét magáévá tette.

Eközben történt t. polgártársaim, hogy
az ugynevezett obstrukció — mely nem
volt más, mint a nemzeti jogokért folytatott
kitartó küzdelem az 1903. évi indémnitás
és költségvetés miatt — Széll Kálmán bu-
kását okozta, ki beadta lemondását. Vád
ezért azonban az ellenzékét és különösen a
függetlenségi és 48-as pártot nem érheti,
mert történelmi igazság az, hogy 1903. áp-
rilis havában a függetlenségi és 48-as párt
kidolgozott határozati javaslatot nyújtott be
elnöke Kossuth Ferencz által, amelyben a
kormányt felhívták arra, hogy hagyja abba
a létszámemelésről szóló törvényjavaslat
tárgyalását és fordítsa a törvényhozás ide-
jét az államháztartás ügyeinek rendezésére
és a költségvetés tárgyalására. Azonban si-
ket fülekre talált ezen kívánalmunk, mely-
nek jogosságát senki kétségbe nem von-
hatja. *Hiába hazudják el a kormány bé-
renczei, a függetlenségi párt a maga
alkotmányos éretétől vezetve, meg-
akarta adni a módot arra nézve, hogy
a törvényen kívüli állapot kikerültes-
sék.* (Éljenzés.)

Kormányok változnak.

Széll után jött Khuen Héderváry Ká-
roly kormánya. Előbb azonban történt egy
igen nevezetes dolog. Az akkori képviselő-
házban a delegációban a katonai követel-
ések legkorlátlanabb mértékének is feltét-
lenül hódolójaként mutatkozott be mindig
gróf Tisza István (abeczug!); ott vannak
ennek bizonyosságául az 1889-diki véderő vi-
tában elmondott beszédei, ki előre kiszem-
elt embere volt a bécsi hatalomnak; ez
vállalkozott arra, hogy keresztül viszi a bé-
csi követeléseket.

Azonban, csodák csodája, vállalkozása ak-
kor csufos kudarcot szenvedett, mert nem
kapott minisztertársakat maga mellé, a kor-
mánypártnak egy igen jelentékeny töredéke,
mely 80 tagot számlált, nap nap után lar-
totta értekezleteit és egyenesen csata sorba
állva megakadályozták Tiszának első kormány
alakítási kísérletét.

E csufos vereség után jött Khuen Hé-
derváry kormánya. Az ő rövid megismételt
kormányzását méltóztatnak ismerni, azt a
szánalmas vergődést és csufoságot, melyek
közül ha csak egyet említek is, abból meg-
ismerhetik azt az egész rendszert, melynek
elvei vezették eme kormány férflut. Méltóz-

tatnak emlékezni azon csufos kísérletre,
amelyet hozzá közel álló emberek — amint
az adatok mutatják — az ő tudtával a tör-
vényhozók lelkiismereti tisztasága ellen el-
követtek: ez volt a vesztegetési merénylet.
Ez is azt mutatja mennyire igazam volt, mi-
dön a történelem tanúságaira hivatkoztam.
Nem szabad ezt szem elől eltévesztem,
mert ama 4 száz esztendő fegyverei közt
ott volt az alkotmánytörvény mellett a si-
lány vesztegetés is igen gyakra. — Azon-
ban emberekre talált. Ez a kísérlete is ku-
darcot vallott.

Történt aztán, t. polgártársaim, hogy
látva a hatalom, hogy nem boldogul, sőt
már a nagy szabadelvűpárti kebelében is
megindult a mozgalom a nemzeti jogoknak
érdekeiben; történt, hogy mint annyiszor
már megesett a történelem tanúságai sze-
rint az osztrák császár megint a kard-
jára ütött és kiadta a clopi hadi pa-
rancsot azt az elkeseredést, amit ennek a
megjelenése szült, nem kell önök előtt vá-
zolni, ott él mindajánk lelkében eleven
hatásban; igenis Khuen Héderváry másod-
szor is miniszteriumot alakított, azonban
csodálatos fordulat, a szabadelvű párt, a
melyre még eddig eset nem volt, az ország-
gyűlésen a képviselőház ülésén leszavazta
Héderváry Károlyt. Ő akkor ott hagyta a
kormányt, lemondott, jött utána most már
Tisza István, és ami a legnagyobb csoda
ilyen előzmények után, első csufos kudarc
után, a vesztegetési kísérlet után és a clopi
parancs után ami juliusban nem sikerült,
megalakította kormányát. Ez alatt azonban
t. polgártársaink egy hamis törvény magya-
rázattal a kormány, hogy aikalmi léha lé-
számot fentartsa, a már kiszolgált katonákat
visszatartotta a szolgálatban, egészen az
1903 éz újévéig, sőt azontul is, mikor ez a
rendelkezése nem bizonyult elegendőnek,
behívta a póttartalékos családapákat és ezzel
a nemzetnek munkás rétegére elviselhetet-
len csapást mért. Ekkor következett be ezzel
együtt a szabadelvű pártnak az a másik,
megérthetetlen nagy fordulása, hogy mielőbb
a közvéleménynek a nyomás alatt erősen
támogatni látszott az ellenzéknek nemzeti
követelésekre irányuló küzdelmét, egyszerre-
csak, az ugynevezeti kigondoló bizottság
által az emlékeztető 9 es bizottságban Tisza
Istvánnak a hatása alatt elejtette az alapot,
amelyre helyesen lépett rá. Reménytelennek
bizonyult az ellenzék minden törekvése, hogy
ebben a parlamentben, a többség támogatá-
sával is legalább egy részét a nemzeti kö-
veteléseknek megvalósíthassa. T. polgár-
saim! Őszintének kell önök előtt lennem,
voltak az ellenzékéi és a függetlenségi párt
kebelében olyanok, akik a küzdelem tovább
folytatását tartották szükségesnek. De azok
is mind fölé helyezkedtek a független párt
egységének, a teljes megóvását. És hála
istennek, a függetlenségi pártnak a bomlása,
amelyre számított a hatalom, amelyet min-
den rágalommal és a kormány embereikkel
elakart érni, nem következett be.

Csak a független Magyarországnak van jövője.

Mert volt mindégnyik félben erő, elég
történelmi belátás arra, hogy a független-
ségi pártot egységének és erősnek tartjuk
meg, mert tudjuk, hogy ebből a független-
ségi párt viszálkodásában maga a függet-
lenségi eszme szenved esorbát. Már pedig
*Magyarország jövője egyedül a függet-
lenségi eszme alapján lesz biztosítható.*
Mikor látta az ellenzék és a függetlenségi
párt, hogy abban a küzdelemben katonai
téren eredményt elérni nem lehet látta és
felismerte, hogy annak az *egész katonai
kérdésnek a felvetése azzal a számi-
tással történt, hogy a gazdasági kérdé-
sektől vonja el és terelje el a nemzet
figyelmét,* arra a gondolatra jutott, hogy

keresni kell a közszabadságot más, olyan
téren találni, reconpenzátiót, amely téren
talán nem fog találkozni azzal a heves
ellenállással, amelyet katonai és más téren
kellett tapasztalnia bécsi hatalom részéről.
Igy történt, hogy 1903 évi december havá-
ban a függetlenségi párt az akkor rendkívüli
eszközökkel folytatott harcát abban, hogyha
azonban azzal a világos félremagyarázhat-
atlan és ünnepélyes nyilatkozattal meg-
pocsételt feltétlen kötelező kikötés mellett,
hogy Tisza István gróf (Abeczug) *azonnal
kezdje meg a választási törvénynek
a reformját és a választó jogoknak
tetemes kiterjesztését.* (Éljenzés.) Aki
őszintén, tisztán akar látni — becsületes
magyar ember, — a függetlenségi pártnak
ezt a határozott állás foglalását lenem ta-
gadhatja, el nem hazudhatja. Felkell ebben
ismerni minden embernek, hogy a függet-
lenségi és 48-as párt, amely öröklött nagy
programjánál fogva a legelső helyre mindig
a nemzet jogainak a kiterjesztését állította,
ezt a válságos helyzetet első sorban arra
használtva a választási reformok keresz-
tül vitelére kötelező ígéretet vegyen a kor-
mánytól. Ezt a kötelező ígéretet gr. Tisza
István meg is tette. Tett is bizonyos intéz-
kedéseket, amelyek arra látszottak mutatni,
hogy ígéretét komolyan veszi. Összehívott
egy ankettet, amelyen bizonyos alapelveket
bocsátott megítélés alá és azután elrendelte
a statisztikai adatok gyűjtését. Ez folyt,
minő állapotba jutott, nem tudom, mert er-
ről felvilágosítást nem nyerhetünk, de azt
tudom, hogy 1903. december havában gr.
Tisza István amikor az ellenzék és a függ.
48-as pártnak feltételeit ünnepélyesen ma-
gáévá tette, kijelentette színe előtt azt is,
hogy olyan időben fogja megalkotni az új
választási törvényt, hogy a következő or-
szággyűlés 1906. őszén már az új választási
törvény alapján legyen megalakítható.

Nem a választási törvény reformját
terjesztette előbűnk, gr. Tisza István, hanem
a házszabályrevízióknak a tervét. Előbbünk
terjesztette 1904. márczius havában elsőiz-
ben. Akkor már elalvában volt az obstruk-
ció, ezt az alkalmat használta fel arra,
Tisza István, hogy megtegye első vakmerő
kísérletet.

Thaly szereplése.

Hála Thaly Kálmánnak: ez a kísérlet
akkor dugába dőlt. Mert hiszen, mikor Tisza
ezt mondta, hogy neki azért kell a házszab-
ály missziának az a rendkívüli módja, a
melyet akkor a ház elő terjesztett, hogy
keresztül vihesse az ujoncz törvényt és az
indémnitát, a mikor az ellenzék ezzel szem-
ben maga jelentette ki, hogy az 1903-iki
ujoncz törvényt, sőt az 1904 évi költségve-
tést és ujoncz törvényt sem akadályozza,
természetesen elvesztette az ügyet ennek
a házszabályrevízióknak erőszakolására. —
Kénytelen volt vissza venni és a parla-
menti béke egy csapással helyre állott. Önök
bizonyára figyelemmel olvasták az ország-
gyűlést berekesztő trón beszédet. A kormány
a nemzethez intézett nyilatkozatában ezzel
dicsekszik el legjobban: ez a katonai ala-
pítványokról szóló törvény amelynek a meg-
szavazásával a közös hadsereg magyar csap-
pataiban a magyar tiszteknek hiányát igye-
kezett pótolni a törvényhozás. Hát elisme-
rem, hogy e hiányt pótolni fogja de ezt ne
méltóztassék tul értékelni, mert a közös
hadsereg számára neveljük ezen az alapít-
ványon a tiszteket. Ezeknek a tisztihelyeknek
költségeit a magyar nemzet eddig a quóta
aranyában tartozott viselni, ezentul a ma-
gyar népet fogják terhelni; nem a magyar
hadseregben szolgálnak ezek, mert az ön-
álló magyar hadseggnek ellensége a kor-
mány, a többség, az uralkodó ház.

Másik munkája a törvényhozásnak a
munkaképesség ezen idejében volt az 1904.

évi költségvetés és volt ezután az olasz kereskedelmi szerződés. Röviden érintve vissza kell térni arra, a mit mondtam, mikor utaltam az osztrák hatalomnak és a kamarának arra a törekvésére, hogy a gazdasági önállóságra irányuló küzdelmében a nemzetet fosztja meg erőtől; annak erejét köti le a katonai kérdések felvetésével. Szüksége volt erre a bécsi hatalomnak azért, mert az 1899. XXX. t. cz.-ben az önálló vámterület tényleges megvalósítására meg szabott föltételek bekövetkezése fenyegette az osztrák érdekeket. Az 1899. évi XXX. t. cz. megtiltja azt, hogy a kormány a külföldi államokkal a kereskedelmi szerződésekre vonatkozólag csak alkudozásokba is bocsátkozzék addig, míg az új vámtarifa el nem készült.

És az új vámtarifa el nem készült nem azért, mert az osztrák agráriusok akadályozták meg a gazdasági bizottságban. De t. polgártársaim, a kormánynak mindegy volt, az önálló vámterületnek ezt az utolsó biztosítékát kész volt lábbal tiporni, a tarifát nem tárgyalta, s helyett a 99. évi 30. törvényzikk világos rendelkezése szerint rátérne az egyedül törvényes útra, hogy megalkossa a magyar önálló vámtarifát, előkészítette volna az önálló vámterületre való tényleges áttérést, tárgyalásokba bocsátkozott Olaszországgal, megkötötte az olasz szerződést.

Áltatások és szípolozások.

Ha visszatekintünk arra, hogy miből indult ki a ma dúló válság a czélszót megtaláljuk. Kettős oka van ennek: Bécs tapasztalta, hogy ezek mellett a házszabályok mellett a magyar nemzettől a katonai létszám emelésének el nem ejtett, csak felfüggesztett törvények megvalósítását soha nem várhatja, már pedig ez a létszámnak most sokkal nagyobb áldozatokkal fenyegeti a nemzetet, mint 1902-ben. Okolva ugyanis a nemzet bizodalom példáján, a katonai szállításától, be is jelentette a Tisza kormány a nagy vivmányt, tagadhatatlan, hogy nagy megkönnyebbítése a nemzet munkás rétegének, mikor azt látjuk, hogy ezen az áron az 1902-ben tervezett létszámemeléssel sokkal nagyobb akarnak kiszorolni, akkor azt kell mondanunk, hogy ezen vivmány nem egyéb, mint a nemzet elámitása bolondítása. Nemcsak a veradó, hanem a pénzadó horasztó felemelésével jár együtt, hiszen ott van még a 450 milliós tervezett kölcsön, ez is a hatalom által elébünk tűzött feladatok közé tartozott.

De itt van a kiegyezés kérdése; az osztrák állapotok olyanok, hogy az ottani törvényhozástól nem remélheti a hatalom, hogy rendes eszközökkel a kiegyezés megszavazását eléri. Az önálló vámterület szeleme itt mindinkább terjed olyan körök, a melyek attól eddig elzárkóztak, teljes lelkesedéssel állanak programunk ezen része mellett; ilyen körülmények között okvetlenül gondolkodni kellett bármi áron is olyan eszközökről, amelyekkel a nemzet két nagy vágyának, a katonai nemzeti követelések felé való haladásnak és a gazdasági önállóság felé való törekvésnek útját állhassa a hatalom. Erre pedig módot csak a házszabály széttevése, tűzbe dobása nyújtott. T. polgártársaim! A Trónbeszéd által is kiemelt békes munkálkodás idejében a parlamentbe egyszer csak — mint derült égből a villámcsapás, lesújtott az ugrai levél. Ebben körvonalazza a kormányelnök, hogy miként akarja a házat revidiálni.

Mikor látta Gróf Tisza István (Abczug), hogy a mi elhatározásunk mily erős, hogy azt ilyen eszközökkel meg nem törheti, akkor elkövette a képviselőház elnöke azt a tényt, amelyet én magyar igazságszeretettel másnak, mint példátlan gazságnak, nem nevezhetek, (Éljenzés) Megtörtént a

nov. 18-iki gyalázatos árulás; — és mikor ez megtörtént, akkor Tisza István gróf a király szájára adja azt a nyilatkozatot, hogy a házszabály revízió következtében olyan parlamenti állapotok állván elő, melyek a rendes tanácskozást lehetetlenné teszik kikerülhetetlen, hogy a nemzetre apelláljon a korona, s a nemzet akaratának megnyilatkozása végett elrendelték a választásokat.

A nemzetet mi is bírónak ismerjük el, azonban nyilvánvaló mindennek előtt, hogy 903. decz. havában miért kötöttük ki a kormányrészéről a rendkívüli eszközökkel folytott harc abbahagyására, hogy az új országgyűlés az új választási törvények szerint alakíttassék meg.

A kis számu alig 1.300.000 választó polgár közül nagyon sok a kormánytól függő helyzetben van, nem remélhetjük tehát azt, hogy a választók mostani létszáma képviselhesse a magyar nemzet igaz kívánságát. Ezért követeltük mindig a választói jog kiterjesztését, mert csak így nyilatkozhatik meg a nemzet igazi akarata.

Ha a trónbeszéd a mostani helyzetet olyannak tartja, hogy felette a nemzet akaratot véleményét nyilvánítsa, meg kellett volna ezt előzni a választási reformnak, hogy meglegyen a mód a közvélemény megnyilatkozására. — De előbb elkövték a nov. 18-ikát, s azután kérdezik meg a nemzetet, hát mi igazság van ebben, az ilyen eljárás nem a legáltalánosabb hitszegés-e?

Köszönettel fogadja a jelöltséget.

Mert ha nem hiányzik teljesen az őszinteség abból az álláspontból, ha meggyőződése az gr. Tisza Istvánnak, hogy a házszabályt revideálni kell; és ha ezt a kérdést a nemzet itelele alá tartozónak véli, kötelessége lett volna a nemzet iteletét a tett elkövetése előtt. T. polgártársak! Mindezt nem tette, hanem királyi szónak törvénybe ütköző nyilatkozatával szétkergetett, mi pedig ide jöttünk az országgyűlésről önök elé, leszámolni, sáfárkodó unkról és kérni az önök iteletét. (Éljenzés.) Én amint önöket ismerem, azt remélem, hogy vissza is meggyünk oda (Ugy van! Ugy van!) Az önök megtisztelő bizalma úgy találta, hogy az én igénytelen szerény működésem nem olyan volt, amely méltatlanná tett az önök bizalmának további megadására, ép azért képesek voltak engem a II-ik kerületben újból képviselőjelöltként felléptetni.

Én hálás köszönettel bajlok meg az önök akarata előtt, ha úgy akarja a magyarok Istene, úgy kitartással, elvhűséggel elfoglalom újból a törvényhozásban azt a helyet, mely önöket megilleti a nemzet tanácsában. Tisztelt polgártársaim! Az én pártom a függetlenségi és 48-as párt a győzelem útján halad előre. Megszaporodott táborral, megnövekedett erővel hirdetni fogjuk, hogy nem házszabály revízió kell nekünk, hanem kell független magyar hadsereg, önálló magyar vámterület, önálló magyar pénzügy, a szabadságjogoknak kiterjesztése, a nép jólétét biztosító adópolitika a szegény iparos osztály felségélyezésére iparfejlesztő politika és az igazságügyi reformok egész sorozata, amit rutul cserben hagytok ez a kormány, — mint minden egyebet, ami a nemzet jövőjére nézve üdvös, alkotmányos tervben volt — és kell hamisítatlan szabad elvű magyar politika. — Hiszen felteszik-e önök én rólam, aki önök között nőtem fel, akit igazán a magyar nemzet világra szóló politikai érettségének és elfogulatlanságának élő bizonyosságául tisztelt meg a legnagyobb polgári kitüntetéssel, hogy a szabadelvűség eszméjéhez hűtlen hitehagyott legyek. Soha! (Leikes éljenzés.) Hazug sz a vád, alávaló rágalom, mintha a függetlenségi és 48-as párt, bármennyire megnövekedvén is, a szabadelvűségtől eltánt

torodnék, amelyet mi mindannyian felemel-fővel, egyhangu tiltakozással fogunk visszaverni. Én t. polgártársaim végeztem. Szeretném volna még sokró beszámolni, hogy nem tehettem, nem is vagyok az oka, hanem az a rendszer, az a hatalom, amelynek legengedelmesebb, legalázatosabb, legkészségesebb szolgálója gróf Tisza István (Abczug.)

Ezelőtt 3 évvel szegényen mentem el önök közül, a politikai pálya nekem kincset nem adott, szegényen jöttem önök közé T. polgártársaim, Egyetlen nagy kincsem az önök bizodalma; most ezt támadják meg, kérem önöket ne fosszanak meg ettől, hadd élhessek én azzal szeretett szülővárosom, imádot hazám, függetlenségének kivására. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps, felkiáltások: Éljen dr. Bakonyi Samu (szónokot számosan üdvözlük.)

Köszönet és üdvözlés.

A Bakonyi beszédének elhangzása után ismét Márton Imre szólott A párt nevében köszönetet mondott a két volt képviselőnek és felkérte a választó polgárságot, hogy dr. Thaly Kálmán és dr. Bakonyi Samu mellett, mint „új jelöltek“ mellett is tartsanak ki. Hálával emlékezett a szövetkezett ellenzék vezérő-bizottságáról is. Végül indítványozta, hogy Kossuth Ferenczet táviratilag üdvözlőjkék. A dr. Bacsó Dezso által felolvasott következő táviratokat küldték el:

Kossuth Ferencz vezérő-bizottsági elnök urnak

Budapest,

függetlenségi pártkör.

Szakadatlan fárasztó s áldásos munkájukhoz kitartó erőt, egészséget és sikert kíván a dr. Thaly és dr. Bakonyi beszámoló s egyuttal programbeszédének meghallgatására egybesereglett nagygyűlés nevében.

Márton elnök. Dr. Bacsó jegyző.

Ezután a gyűlés a dr. Thaly Kálmán és dr. Bakonyi Samu lelkes éltetésével véget ért.

Ünnepi ebéd.

Délben a független polgárság több, mint 200 terítékű ünnepi ebédet tartott az Arany Bikában. A levesből, tok tartárból, töltött káposztából és kolbászból, sültekből, tésztából, giardinetoból, bor- és ásványvizekből álló izletes ebéd a Németh András kiszolgálását dicséri. De az igazi fűszert mégis az elhangzott felköszöntők adták meg.

Az első felköszöntőt Márton Imre mondta Thalyra és Bakonyira.

Ezután Thaly Kálmán tartott poetikus beszédet. Emlékezett vándorévtájakról, Rákóczy darvairól. Igéri, hogy a Bakonyitól kapott hortobágyi darutollal indul majd el (kalapja mellett) Rákóczi hamvaiért. A debreczeni polgárokra ürti poharát.

B. Nagy János Bakonyi győzelméért fohászodott. Dr. Bakonyi Thalyt köszöntötte fel. Érdekes, hogy Boros Izidor a jelenvolt új párti Körössy Kálmánra és Szabó Kálmánnak III dik kerületbeli győzelmére ürtette poharát.

Dr. Körössy Kálmán szép higgadt beszédben fejtegeti pártjának állását, éltetvén dr. Thaly kurucz generálist és annak kapitányát dr. Bakonyit; majd dr. Bakonyi Márton Imréért és az ő seregeért, a debreczeni polgárokért emeli poharát. dr. Fejér Ferencz Harangi Sándort, Kertész Mihályt, B. Nagy Jánost köszönti fel; de szóltak még mások is. A lelkesült kurucz társaság a Kiss Béla tüzes, magyar zenéje mellett még sokáig együtt maradt és kocczintgatta az ünnepi poharakat.